

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Göteborgs universitet
Handläggare:
Johan Johansson,
Stabschef

Utbildningsdepartementet

Yttrande på betänkandet *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)*

Inledning

Göteborgs universitet (GU) har beretts möjlighet att inkomma med yttrande på Styr- och resursutredningens betänkande *En långsiktig, samordnad, och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)*. Inledningsvis sammanfattas universitetets ställningstaganden och övergripande synpunkter följt av en genomgång av utredningens olika förslag och universitetets kommentarer på dessa.

Sammanfattning

- GU välkomnar att betänkandet betonar lärosätenas roll som en självständig och kritiskt reflekterande kraft i samhället. Akademisk frihet och kollegialt inflytande är viktiga principer för en ändamålsenlig styrning och universitetet stödjer förslaget att dessa normer bekräftas genom ändringar i högskolelagen.
- GU stödjer förslaget med en samlad proposition för högre utbildning och forskning vart fjärde år och införandet av ett dialogbaserat och lärosätesanpassat styrinstrument i form av fyraåriga överenskommelser.
- GU stödjer förslaget att inrätta en samlad funktion med uppdraget att analysera högskolepolitiken men framhåller vikten av att urvalet av underlag och analyser sker i nära dialog med lärosätena och andra berörda aktörer.
- GU instämmer med betänkandets resonemang att regeringen har ett särskilt behov av att kunna styra dimensioneringen av vissa utbildningar men ser vissa risker med mål för antal examina för utbildningar som leder till legitimationsyrken inom skola samt hälso- och sjukvård.
- GU stödjer förslaget att återreglera i högskolelagen lärosätenas ansvar för fort- och vidareutbildning men ser det som angeläget att tydliggöra vilka brister som behöver åtgärdas, inte minst i relation till andra utbildningsanordnare.

- GU stödjer utredningens förslag att regeringen tar initiativ till en översyn av den statliga externa forskningsfinansieringen.
- GU stödjer förslaget att utvidga innebörden av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället i högskolelagen och instämmer med betänkandets ställningstagande att samverkan inte bör utgöra en generell fördelningsnyckel.
- GU stödjer utredningens förslag att arbetet med jämställdhet bör ses som en integrerad del av verksamhetsstyrning- och uppföljning och att detta arbete följs upp inom ramen för det nationella kvalitetssäkringssystemet.
- GU gör sammantaget bedömning att den föreslagna modellen med en fast bas baserad på helårsstudenter och en rörlig del i form av helårsstudenter istället för prestationer kan öka stabiliteten och långsiktigheten i resursfördelningen och i utbildningsplaneringen. GU ser samtidigt flera utmaningar med den föreslagna ändringen och gör bedömningen att någon form av nationell samordning för resursfördelningen av olika utbildningsområden kommer att behövas som stöd för lärosätenas arbete med att utveckla interna processer och modeller.
- GU instämmer med utredningens förslag att andelen basanslag behöver öka men avvisar förslaget att det bör ske genom en omfördelning från de statliga forskningsråden.
- GU instämmer i utredningens bedömning att nuvarande anpassningar och undantag av de ekonomiadministrativa regelverken är ändamålsenliga och bör behållas.

Övergripande synpunkter

GU och högskolesektorn har under lång tid uppmärksammat att nuvarande styr- och resurstilldelningssystem behöver reformeras. Styr- och resursutredningen lyfter fram flera viktiga frågor och utmaningar och lämnar ett stort antal förslag. Utredningens mål är ett nytt ramverk för styrning och resurstilldelning som ger lärosätena goda förutsättningar att ta ansvar för att utveckla och förmedla kunskap för samhällets långsiktiga utveckling. Även om GU inte ställer sig bakom alla enskilda förslag är universitetet övergripande positivt till det föreslagna ramverket som bedöms ha potential att ge goda förutsättningar för att uppnå de fastställda målsättningarna.

Det är universitetets uppfattning att ökad långsiktighet, samordning och tillit i styrningen, starkare samband mellan utbildning och forskning samt en högre andel basanslag för forskning är viktiga grundläggande principer för att åstadkomma utbildning och forskning som både håller hög kvalitet och är relevant. Flera av utredningens ställningstaganden och förslag är emellertid inte utvecklade i detalj och saknar konsekvensanalyser. Det slutgiltiga resultatet av utredningens förslag beror till stor del på utformningen av detaljerna i ramverket. Om regeringen avser att gå vidare i betänkandets linje, vilket GU förordar, är det helt centralt att implementeringen sker stegvis och i nära dialog med såväl lärosätena som med andra berörda aktörer, för att tillsammans i detalj utforma olika förslag och dess genomförande och gemensamt bedöma konsekvenserna.

Med anledning av omfattningen av de föreslagna förändringarna, för såväl lärosätena som regeringen, framstår en stegvis implementering som en rimlig väg framåt. Detta skulle innebära att regeringen inledningsvis utarbetar en inriktningsproposition som sedan kompletteras med specifika reformer. Betänkandets tre utgångspunkter för styrning, att styrningen ska främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande, att styrningen ska främja ett rollsäkert samhällsansvar och att styrningen ska främja lärosätenas strategiska

handlingsförmåga fångar viktiga principer för en ändamålsenlig styrning. Dessa kan med fördel fungera som utgångspunkt för den fortsatta dialogen.

GU vill i sammanhanget understryka att inget styr- eller resurstilldelningssystem kan kompensera för otillräckliga resurser. För att inte urholka universitetets möjligheter att utbilda kvalificerade studenter och bedriva högkvalitativ forskning och även framgent värna Sveriges konkurrenskraft som kunskapsnation behöver resurstilldelningen återspegla det allt bredare och utökade uppdraget.

Kommentarer på utredningens förslag

Kapitel 4 Principer för ändamålsenlig styrning

4.6 Förstärkning av vissa normer i högskolan

GU välkomnar att betänkandet betonar lärosätenas roll som en självständig och kritiskt reflekterande kraft i samhället. Akademisk frihet och kollegialt inflytande och ansvarstagande är viktiga principer för en ändamålsenlig styrning och universitetet stödjer förslaget att dessa normer bekräftas genom ändringar i högskolelagen. GU vill i sammanhanget understryka att utredningens förslag till utvecklad lagstiftning i det här avseendet, där ändamålet och förutsättningarna för högskolans verksamhet står i centrum, är en viktig grundförutsättning för att det ska vara möjligt att etablera det ramverk med en långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan som föreslås.

Kapitel 5 En långsiktig, sammanhållen och dialogbaserad styrning

5.1.1 En samlad proposition en gång per mandatperiod

Utgångspunkten att styrningen i högre grad behöver vara långsiktig, fokuserad och dialogbaserad är viktig och nödvändig. Styrningen har i allt för hög grad karakteriserats av kortsiktiga initiativ och detaljrikedom. GU stödjer förslaget med en samlad proposition för högre utbildning och forskning vart fjärde år. En samlad proposition kan leda till ökad förutsägbarhet, stabilitet och långsiktighet. GU vill samtidigt betona att en långsiktig och stabil utbildnings- och forskningsverksamhet med hög kvalitet i många fall kräver betydligt längre planeringshorisonter än fyra år.

5.1.4 UKÄ ges i uppdrag att lämna underlag inför den samlade propositionen

GU stödjer förslaget att UKÄ ges i uppdrag att lämna underlag inför den samlade propositionen. GU vill i sammanhanget tillägga att även lärosätena bör ges möjlighet att lämna underlag till propositionen och att det är angeläget att såväl UKÄ som regeringen för en dialog med lärosätena i samband med utarbetandet av den samlade propositionen och planeringen av särskilda satsningar.

5.2.3 En mer långsiktig, fokuserad och dialogbaserad styrning

GU stödjer förslaget att införa ett dialogbaserat och lärosätesspecifikt styrinstrument i form av fyraåriga överenskommelser. Eftersom lärosätesspecifika överenskommelser utgör en central del i det föreslagna ramverket är det angeläget att deras funktion ytterligare preciseras i relation till andra befintliga styrinstrument. Det är också viktigt att notera att ett tillitsbaserat och dialoginriktat arbetssätt kommer att ställa stora krav på såväl departementets mottagarkapacitet som lärosätenas interna arbete med mål och strategier. Vad gäller

överenskommelserna och dialogerna är det också nödvändigt att tydliggöra universitetsstyrelsens roll jämte rektor och vilka eventuella konsekvenser en mer långsiktig, fokuserad och dialogbaserad styrning kan få för universitetsstyrelsens uppdrag och sammansättning jämfört med idag.

För att överenskommelserna ska kunna få avsedd effekt vill GU särskilt understryka vikten av en tydlig ansvarsfördelning mellan regeringen och lärosätena och att denna baseras på att regering och riksdag i dialog med lärosätena anger övergripande mål för verksamheten och att lärosätena har stor frihet att avgöra hur målen nås. Överenskommelserna får således inte leda till en detaljstyrning utöver det som angivits i den samlade högskolepropositionen. Att lärosätena ges stor rådighet att ansvara för verksamhetens prioriteringar och utformning är en avgörande förutsättning för en framgångsrik och högkvalitativ utbildning och forskning. Samtidigt förutsätter detta att lärosätenas interna styrning utformas på ett sådant sätt att de är förmögna att svara upp mot det ansvar som följer av denna omfattande rådighet.

5.4.2 En samlad funktion med uppdrag att analysera högskolepolitiken med placering vid UKÄ

GU instämmer med bedömningen att det finns ett behov av ökad kunskap och analyser inom det högskolepolitiska området och stödjer förslaget att inrätta en samlad funktion med uppdraget att analysera högskolepolitiken. Inrättandet av en analysfunktion med uppgift att göra samlade och oberoende analyser och uppföljningar är en viktig del för att stärka mottagarkapaciteten och förse regeringen och högskolesektorn med kunskapsbaserade underlag för beslut.

Det är emellertid inte helt klart vilken roll analysfunktionen kommer att ha i relation till lärosätena och regeringen och vilket stöd universitet och högskolor kommer att kunna få. GU vill understryka vikten av att analysfunktionen inte får leda till ökad administrativ börda för lärosätena och att uppdraget bör riktas mot övergripande analyser för högskolesektorn som helhet. För att analysfunktionen ska få bred legitimitet är det viktigt att den har en oberoende ställning i förhållande till regeringen och att urvalet av underlag och analyser sker i nära dialog med lärosätena och andra berörda aktörer.

Kapitel 6 Utbildning och forskning

6.1 Lärosätena bör aktivt arbeta för att främja en akademisk kultur som värderar utbildning och forskning lika högt

GU instämmer med ansatsen att ett nära samband mellan utbildning och forskning är en viktig förutsättning för verksamhetens kvalitet och utveckling. Det kan tilläggas att detta samband inte endast är en förutsättning utan själva utgångspunkten för universitetens och högskolornas organisation och verksamhet och att det är av stor vikt att regeringen och andra myndigheter delar denna bild. GU stödjer utredningens förslag att återinföra i högskolelagen att lärares arbetsuppgifter normalt ska innehålla både utbildning och forskning. Denna regelförändring, tillsammans med en samlad proposition för högre utbildning och forskning, ett samlat anslag för utbildning och forskning, en förstärkt koppling mellan utökade utbildningsuppdrag och tilldelning av forskningsmedel samt en ökad andel basanslag för forskning är förslag som på ett positivt sätt skulle stärka kopplingen mellan utbildning och forskning.

6.2.1 Regeringen skriver in i författningen att utbildningsutbudet ska utformas med hänsyn till kunskapsutvecklingen och svara mot studenternas efterfrågan och arbetslivets behov

Vad gäller utbildningsutbudets utformning och arbetsmarknadens behov instämmer GU med betänkandets uppfattning att studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov ska utgöra de grundläggande förutsättningarna för utbildningsutbudets utformning. Det är helt centralt att lärosätena ansvarar för utbildningsutbudets utformning och att det däri ligger ett ansvar att väga in dessa två aspekter. GU stödjer förslaget att det tydligare markeras i författning att utbildningens utformning ska ske utifrån både samhällets behov och kunskapsutvecklingen. GU vill i sammanhanget särskilt poängtera universitetens och högskolornas unika roll i samhället när det gäller att bidra till samhällsutvecklingen genom skapandet av ny forskningsbaserad kunskap och därtill hörande framtida arbetsmarknader. Denna funktion kan svårligen uppnås med styrinstrument som syftar till att matcha arbetsmarknadens kortsiktiga behov.

6.2.2 Regeringen styr utbildningsutbudet genom att utbildningsuppdraget ges i form av fyraåriga uppdrag om antal helårsstudenter, att prestationer ges mindre betydelse i resurstilldelningen och att utbildningsuppdraget innehåller mål för antal examina inom vissa utbildningar

GU stödjer förslaget om en samlad högskoleproposition och fyraåriga planeringsförutsättningar för både utbildning och forskning liksom det anslutande förslaget att styrningen av utbildningsuppdraget ska ske i form av fyraåriga uppdrag om antal helårsstudenter. GU vill särskilt understryka att en avgörande förutsättning för den föreslagna styrmodellen är att regeringen endast styr den totala dimensioneringen medan lärosätena ansvarar för utformningen av utbildningsutbudet och fördelningen av resurser mellan olika utbildningsområden (se även 9.3.1 och 9.3.2 nedan).

GU instämmer med betänkandets resonemang att regeringen har ett särskilt behov av att kunna styra dimensioneringen av vissa utbildningar till exempel inom skola samt hälso- och sjukvård. Även om olika styrprinciper för olika utbildningar inte är önskvärt förefaller avgränsningen med mål för antal examina för utbildningar som leder till legitimationsyrken inom skola samt hälso- och sjukvård som rimlig. GU vill samtidigt framhålla att kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvård samt skola är samhällsutmaningar där flera olika aktörer behöver samspela. Det är av stor vikt att regeringens ansvar för den totala omfattningen av antal examinerade utformas i dialog med lärosätena, både i lärosätetsgemensamma diskussioner men också i dialog med respektive lärosäte och arbetsmarknadens parter.

Vad gäller förutsättningarna för den interna styrningen ser GU vissa risker med särstyrning i form av mål för examina för vissa yrkesutbildningar eftersom det kommer att resultera i en styrmodell som ger olika styr signaler för olika utbildningar. Mål för antal examina är en typ av prestationsmål som går i motsatt styrriktning mot förslaget att ta bort måttet helårsprestation. Innan regeringen fattar beslut om en ny styrmodell är det nödvändigt att utreda konsekvenserna på lärosätetsnivå, främst för de utbildningar som är föremål för en mer omfattande styrning jämfört med andra utbildningar. Exempelvis är det nödvändigt att tydliggöra vilka möjligheter lärosätet har att omförhandla de fastställda målen för antalet examina under en fyraårsperiod och vilka effekterna blir om lärosätet inte uppnår målen.

6.3.1 och 6.3.2 Regeringen tar initiativ till att återreglera i högskolelagen lärosätenas ansvar för fort- och vidareutbildning

GU instämmer med utredningens resonemang att det finns ett behov av att tydliggöra i vilken utsträckning det är lärosätenas ansvar att tillgodose behovet av fort- och vidareutbildning i samhället. GU stödjer förslaget att återreglera i högskolelagen lärosätenas ansvar för fort- och vidareutbildning men vill samtidigt betona att frågan om livslångt lärande är komplex och mångbottnad. Det är därför angeläget att tydliggöra vilka brister som behöver åtgärdas vad gäller fort- och vidareutbildning, inte minst i relation till andra utbildningsanordnare, innan det genomförs författningsändringar.

I anslutning till frågan om fort- och vidareutbildning stödjer GU förslaget att prestationer ges minskad betydelse för resurstilldelningen men konstaterar samtidigt att utredningen saknar en konsekvensanalys. Att den rörliga delen av utbildningsramen endast baseras på antalet helårsstudenter skapar större incitament för att utveckla bredden i utbildningsutbudet, med fokus på det livslånga lärandet där prestationsgraden ofta är lägre. För att säkerställa att ett minskat krav på prestationer i resurstilldelningen inte får negativa konsekvenser för studenternas möjligheter att klara utbildningen kommer det alltså vara viktigt för universitetet att fortsatt följa kvalitet och genomströmning i olika utbildningar.

6.4.2 Dimensionering av utbildning på forskarnivå

GU delar utredningens bedömning att lärosätena har det övergripande ansvaret för att bedöma omfattningen och inriktningen på forskarutbildningen och att ett samlat anslag i det avseendet kan ge en ökad flexibilitet och rådgighet. GU konstaterar emellertid att utredningen behandlar forskarutbildningen mycket kortfattat. Mot bakgrund av att det idag saknas en tydlig problem- eller målbild för forskarutbildningen i styrningen av den högre utbildningen och forskningen är det GU:s uppfattning att forskarutbildningens mål, dimensionering och villkor behöver belysas närmare av regeringen inom ramen för det fortsatta reformarbetet och i den samlade propositionen.

6.6.1, 6.6.3 och 6.6.5 Ökad andel basanslag med nationellt mål om att hälften av finansieringen ska utgöras av statsanslag och översyn av den statliga externa finansieringen

GU instämmer med betänkandets analys att den rådande balansen mellan basanslag och externa bidrag för forskning i kombination med olika finansiärers krav på sam- och medfinansiering begränsar lärosätenas handlingsutrymme och strategiska förmåga. Detta eftersom basanslaget till stor del binds upp mot de externa finansiärernas strategier. Även sambandet mellan utbildning och forskning försvåras av en alltför hög extern forskningsfinansiering då forskningsfinansiärerna sällan tar hänsyn till utbildningens utveckling. Lärosätenas möjligheter att skapa goda förutsättningar för forskningen och utbildningen, till exempel i form av karriärvägar, anställningsvillkor och infrastruktur begränsas också av nuvarande ordning.

GU stödjer förslaget att regeringen uttalar ett mål och formulerar en plan för hur andelen basanslag ska öka. Det finns emellertid inget givet svar på vilket förhållande mellan direkta anslag och externa medel som bör gälla. För att säkerställa ett så effektivt resursutnyttjande som möjligt är det angeläget att den statliga forskningsfinansieringen ses i sin helhet. GU stödjer utredningens förslag att regeringen tar initiativ till en översyn av den statliga externa forskningsfinansieringen. Det är universitetets uppfattning att den externa forskningsfinansieringen skulle bli mer ändamålsenlig och mindre fragmentiserad om den

samordnades i högre utsträckning än idag. GU avvisar förslaget om en omfördelning från de statliga forskningsråden (se även 9.4.2)

Kapitel 7 Samverkan och samhällspåverkan

7.2 och 7.4 Omformulering av högskolelagen som rör samverkan och bedömning och uppföljning av samverkan genom kvalitetssäkringssystemet för utbildning och forskning

GU stödjer förslaget att utvidga innebörden av lärosätenas samverkan med det omgivande samhället i högskolelagen. Ett vidare och mer omfattande samverkansbegrepp kan på ett bättre sätt beskriva högskolans faktiska roll och ansvar att bidra med samhällsnytta i bred bemärkelse. GU instämmer med betänkandet att samverkansarbetet bör ses som en naturlig del av utbildningen och forskningen och att bedömning och uppföljning bör ske inom ramen för det ordinarie nationella kvalitetssäkringssystemet.

7.5 Styrning och uppföljning av prioriterade samverkansaspekter

GU stödjer förslaget att styrning och uppföljning av prioriterade samverkansaspekter bör ske genom överenskommelserna i den utsträckning dessa aspekter omfattas av den samlade högskolepropositionen.

7.6 Att främja samverkan ekonomiskt

GU ser positivt på betänkandets ställningstagande att samverkan inte bör utgöra en generell fördelningsnyckel för anslaget. Med utgångspunkten att samverkansarbetet utgör en integrerad del av utbildning och forskning är det universitetets uppfattning att samverkansarbetet som huvudprincip bör finansieras genom det samlade basanslaget. I den mån särskilda utlysningar av större och långsiktiga satsningar sker bör dessa satsningar efter utvärdering övergå till ordinarie anslag.

Kapitel 8 Jämställdhet

8.3 Långsiktig strategi för jämställdhet

För att hålla hög kvalitet inom forskningen och utbildningen är det angeläget att högskolesektorn tar tillvara på kompetens och potential hos alla medarbetare och studenter, oavsett kön och bakgrund. Ökad jämställdhet är avgörande för lärosätenas attraktivitet som arbetsgivare. Jämställdhetsarbetet behöver ta utgångspunkt i olika verksamheters behov och förutsättningar och bör därför ske så decentraliserat som möjligt. GU stödjer utredningens förslag att arbetet med jämställdhet bör ses som en integrerad del av verksamhetsstyrning- och uppföljning och att detta arbete följs upp inom ramen för det nationella kvalitetssäkringssystemet. Med denna utgångspunkt faller det sig naturligt att GU instämmer med utredningens förslag att detaljreglering i form av rekryteringsmål för andel kvinnor bland nya professorer bör upphöra. Detta utesluter emellertid inte att universitetet sätter upp egna rekryteringsmål och att dessa ingår i den lärosätesspecifika överenskommelsen med regeringen.

Kapitel 9 Resurstilldelning

9.2.1 Ett samlat anslag där utbildning och forskning ses som en samlad verksamhetsgren

GU instämmer med utredningens bedömning att ett samlat anslag kan innebära en ökad flexibilitet och rådfighet för lärosätena och stödjer förslaget om att utbildning och forskning

skall ses som en samlad verksamhetsgren där all verksamhet vid lärosätet ingår. GU ser samtidigt en risk att ett samlat anslag kan leda till att den ena verksamheten används för att kompensera för en otillräcklig finansiering av den andra delen och vill understryka att ett samlat anslag inte kan kompensera för en otillräcklig anslagsfinansiering i förhållande till det sammantagna uppdraget för utbildning och/eller forskning.

9.3.1 och 9.3.2 Varje lärosäte får ett mål om helårsstudenter. Halva utbildningsramen utgörs av en fast bas och halva utbildningsramen är rörlig och baseras på helårsstudenter. Reducering sker genom avräkning mot genomsnittsprislapp och möjlighet att spara anslag gäller som tidigare

Sammantaget är det universitetets bedömning att den föreslagna modellen med en fast bas baserad på helårsstudenter och en rörlig del i form av helårsstudenter istället för prestationer kan öka stabiliteten och långsiktigheten i resursfördelningen och samtidigt ge incitament att utveckla verksamheten t.ex. i form av nya utbildningar. GU konstaterar emellertid att ett fast mål för antalet studenter istället för ett takbelopp innebär en ökad styrning jämfört med dagens modell, vilket riskerar att begränsa lärosätenas flexibilitet att förändra utbildningsutbudet.

Det finns klara utmaningar och brister i dagens modell för kursklassificering och dess koppling till lärosätenas resurstilldelning. Förutsättningarna att bedriva undervisning liksom resursbehoven för olika utbildningar har förändrats sedan ersättningssystemets införande vilket innebär att det rådande prislappssystemet inte speglar utbildningarnas faktiska kostnader och förutsättningar. Utredningens föreslagna modell utan ersättningsbelopp ligger i linje med betänkandets resonemang kring starka och ansvarsfulla lärosäten. Det är universitetets uppfattning att det är positivt med större långsiktighet i planeringen av utbildningsuppdragen och att lärosätena, genom borttagandet av ersättningsbeloppen, får ett tydligt ansvar att bedöma hur resurserna fördelas inom lärosätet för att säkerställa en ändamålsenlig medelsanvändning.

GU ser samtidigt flera utmaningar som följer med den föreslagna ändringen. Till att börja med kan man konstatera att utredningens förslag innebär stora förändringar för lärosätenas interna arbete, inte minst vad gäller de interna modellerna och processerna för resursfördelning. Detta gäller i synnerhet för lärosäten med stor ämnesmässig bredd. Betänkandets utgångspunkter för en förändrad resurstilldelning, att främja ett tydligt lärosätesansvar, att främja ett helhetsansvar för verksamheten, att möjliggöra skillnader mellan lärosäten och att understödja det professionella ansvaret understryker vikten av att lärosätena har förmåga att ta ett långtgående ansvar för verksamhetens utveckling. Utvecklingen av robusta berednings- och beslutsprocesser och ett välfungerande kvalitetssäkringssystem med tydlig ansvarsfördelning mellan lärosätena och regeringen och tydliga mandat för lärosätena att ansvara för utvecklingen av verksamheten är en avgörande förutsättning i en förändrad modell för styrning och resurstilldelning. Ett sådant utvecklingsarbete är i många delar positivt men samtidigt tids- och resurskrävande i stora komplexa organisationer. GU vill därför understryka vikten av en stegvis implementering med rimliga förväntningar på hur snabbt föreslagna förändringar går att genomföra i praktiken på ett långsiktigt och hållbart sätt.

En eventuell konsekvens av utredningens förslag är att det möjliggör en omfördelning inom de stora lärosätena och samtidigt försvårar omfördelning mellan lärosäten trots att problematiken inom flera utbildningsområden är lärosätesöverskridande. Särskilt utbildningar inom områden med idag höga ersättningsbelopp riskerar att få olika ersättningar och förutsättningar vid olika lärosäten genom styrningen med genomsnittsprislapp baserat på dagens förutsättningar och utbildningsmix. En genomsnittlig ersättning som varierar mellan olika lärosäten, i synnerhet

mellan lärosäten med bred och smal ämnesbredd, kan leda till att motsvarande utbildningar på olika lärosäten kan komma att ges olika ekonomiska förutsättningar vilket skulle kunna innebära ett hinder för samarbete. GU gör därför bedömningen att någon form av nationell samordning för resursfördelningen av olika utbildningsområden kommer att behövas initialt som stöd för lärosätenas arbete med att utveckla interna processer och modeller.

9.4.2 En ökad andel basanslag finansieras genom omfördelning från de statliga forskningsfinansiärerna

GU instämmer med utredningens förslag att hälften av forskningsfinansieringen, jämfört med dagens 44%, skall utgöras av direkta anslag inom en åttaårsperiod. GU bedömer att denna förändring skulle bidra till att stärka förutsättningarna för en positiv utveckling av forskningsverksamhetens kvalitet och därmed även svenska lärosätens förmåga att erhålla extern finansiering i internationell konkurrens. Den föreslagna förändringen skulle vidare möjliggöra en nödvändig, om än otillräcklig, expansion av forskarutbildningen. Samtidigt är det universitetets uppfattning att basanslagen i första hand bör öka genom resursförstärkningar och i andra hand genom en översyn och omfördelning av den så kallade sektorsforskningen; den forskningsfinansiering som kanaliseras genom regeringens olika departement och myndigheter. GU avvisar således förslaget om en omfördelning från de statliga forskningsråden. Att främja kvalitet genom att fördela medel efter sakkunniggranskning utifrån vetenskapliga kriterier är en viktig komponent i forskningsfinansieringen och den fria forskningen. De statliga forskningsråden och i synnerhet Vetenskapsrådet har i det avseendet en viktig funktion att stärka Sveriges konkurrenskraft som forskningsnation.

9.4.3 Övrig ökning av direkta anslag

På en principiell nivå stödjer GU förslaget att en ökning av direkta anslag fördelas som långsiktiga strategiska satsningar i proportion till nuvarande tilldelning eller med en eller flera kvalitetsindikatorer men vill framhålla att resursökningar som huvudprincip bör fördelas direkt till forskningsramen. Ska regeringen göra strategiska satsningar liknande de strategiska forskningsområdena behöver dessa definieras genom en öppen och transparent beredningsprocess och bedömas av sakkunniga.

Kapitel 10 Det ekonomiadministrativa regelverket

10.6 Regeringen bör se över återstående frågor om lättnader i det ekonomiadministrativa regelverket

Utredningen behandlar det ekonomiadministrativa regelverket endast i korthet. GU instämmer i utredningens bedömning att nuvarande anpassningar och undantag av de ekonomiadministrativa regelverken är ändamålsenliga och bör behållas. GU stödjer förslaget att regeringen behöver göra en mer omfattande översyn av regelverket för att ytterligare utreda frågor om lättnader i regelverket i synnerhet vad gäller lärosätenas möjlighet att skriva avtal och ingå samarbetsprojekt utan riksdagens godkännande.

Ärendets beredning

Rektor har haft universitetsstyrelsen uppdrag att utarbeta ett förslag till yttrande. Ärendet har beretts av Universitetsledningens stab. Samtliga fakulteter, universitetsbiblioteket, gemensamma förvaltningen, Göteborgs universitets studentkårer och de nationella enheterna har getts möjlighet att inkomma med synpunkter. Preliminära ställningstaganden diskuterades

i universitetsstyrelsen den 24 april 2019. Utredningens förslag och universitetets yttrande har diskuterats i ledningsrådet och vid rektors strategimöte. Universitetsstyrelsen har fastställt det slutgiltiga yttrandet.

Eva Wiberg
Rektor